
Duarte, I. M. / Barbosa, J. / Martos, S. / Hüsgen, T. (orgs.) (2002), *Encontro Comemorativo dos 25 Anos do Centro de Linguística da Universidade do Porto*, Centro de Linguística da Universidade de Porto, 2 volumes, 253 + 286 páxinas, 2 índices.

Existe na actualidade unha serie de consideracións amplamente rexistradas na sociedade que di respecto do *status* dalgúns dos estudos superiores, que, na maior parte, non fan máis que perpetuaren unha imaxe preestabelecida e ademais arcaica, co fin de desprestixiaren aqueles campos do saber economicamente menos rendíbeis. Quen de nós non escoitou os comentarios dos que pensan que ser un filólogo non é máis que prepararse para nun futuro formar parte da ampla e heteroxénea —á vez que desvirtuada— familia dos literatos, en calquer das súas vertentes? Certamente, son poucos e así mesmo afortunados aqueles que, ao se decidiren na súa vocación filolóxico-lingüística, non receberam miradas desacougadas ou estrañadas ao veren destragar unha máis que prodixiosa capacidade reflectiva ao servizo do que popularmente é coñecido como *polícia da lingua* en palabras de José Teixeira na comunicación “Linguística ... para poetas: o papel e as inter-relacións das Ciéncias da Linguagem perante as outras ciéncias” (vol. I, pp. 247-253), talvez un dos 38 artigos máis singulares dentro dos dous volumes que centrarán a nosa atención nestas páxinas.

Celebrado entre os días 24 e 26 de Novembro de 2001 na Facultade de Letras da Universidade do Porto, o *Encontro comemorativo dos 25 anos do Centro de Linguística da Universidade do Porto* naceu cun obxectivo ben determinado: servir como lugar de promulgación das novas investigacións que dentro do campo da lingüística se están a desenvolver. E, de feito, isto cúmprese nas trinta e oito comunicacións que os dous volumes propostos para o noso comentario nos presentan, aínda que foron máis de cincuenta os especialistas que ao longo dos tres días interviron ou tiveron presenza neste espazo de debate e que, por diversos motivos, non ven publicado o seu contributo. Deste xeito, lugares e encontros como os aquí relacionados serven para nos mantermos firmes nas nosas pretensións e vocacións filolóxicas ao comprobarmos que aínda nos fica moito por coñecer e por investigar, así como transmitir a idea de que o mundo lingüístico está en constante innovación e adaptación aos tempos que decorren apesar das consideracións a que tivemos que facer fronte.

Os dous volumes a que dedicamos as presentes páxinas ábrese cunha “Apresentação” (vol. I, pp. 5-6) onde os organizadores expresan os motivos que os

induciron á celebración do *Encontro* lingüístico na Universidade do Porto dando a coñecer, ademais, a estrutura da publicación que hoxe temos nas mans; seguidamente, Fátima Oliveira fai nunha breve “Introdução” (vol. I, pp. 7-8) un sistemático e conciso percurso pola historia e visitudes do Centro de Linguística ao longo dos xa máis de vinte e cinco anos da súa fundación na universidade portuense. Estes dous pequenos artigos, cuxa función principal é a de estableceren o marco representativo da publicación e das xornadas, veñen principalmente a incidir na idea da “xustificación” dos motivos principais que os levaron a cabo; mais, do noso punto de vista, encontros e obras como a aquí por nós reseñada “autoxustificanse” en si mesmos, dado o seu rigor científico e o valor para os que, coma nós, desfrutamos ao comprobarmos que non estamos sós no mundo e que a lingüística aínda ten moito que andar. Cada comunicación das que se presentaron e das 38 a que agora temos acceso por teren sido publicadas son máis un paso neste camiño cheo ás veces de incomodidades, e outras de satisfaccións, que é a filoloxía en xeral e a lingüística en particular. Dicemos incomodidades porque non sempre temos o apoio necesario para desenvolvermos e verquermonos de cheo nas nosas investigacións ao se consideraren inxusta e continuamente “inservíbeis” nunha época en que as novas tecnoloxías e as enxeñarías contan cos parabéns xerais; mais tamén dicemos satisfaccións porque o noso traballo, ese en que levamos tempo a loitar contra vento e maré, pode chegar *a priori* a un público medianamente amplo, ou cando menos, especialista.

Unha vez insinuados os contidos da obra nos dous pequenos artigos arriba mencionados, comeza o que se corresponde co cerne do *Encontro*, isto é, os trinta e oito relatorios que se reproducen nos dous volumes. Sen ánimo de criticarmos, só queremos pontualizar que achamos en falta unha certa organización interna nesta reprodución; e aclaramos: un tras outro séguense os artigos coa única orde establecida polo alfabeto en relación aos nomes dos comunicantes, sen anotaren os organizadores nen o lugar nen o día da respectiva exposición. Por outra parte, para facermos unha lectura máis continuada, cumpriría talvez unha agrupación baseada na temática, pois esta, alén de ser na maior parte dun grande interese, abranxe ademais a maior parte das disciplinas que polo xeral se integran na lingüística. Iso si, centrados na maior parte dos casos tomando como referencia o ámbito portugués, embora tamén existan referencias a outros idiomas como o francés, e, como se debería esperar, ao galego con tres comunicacións lidas por outros tres profesores do Departamento de Galego-portugués, Francés e Lingüística da Universidade da Coruña. Portanto, quen se quixer interesar polos estudos máis recentes dentro dos ámbitos da historia da lingua, da dialectoloxía do portugués, da morfoloxía do noso ámbito lingüístico, da semántica e mesmo da fonética e mais a pragmática ten nestes dous volumes un espazo de referencia.

Como acabamos de dicir, a maior parte das disciplinas integradas na Lingüística ten cabida nos diferentes contributos do *Encontro*. Dentro dos traballos que se

poden englobar na morfoloxía, destacan aqueles que fan referencia a diferentes aspectos gramaticais do galego, apresentados por Xoán Carlos Lagares (“Os problemas de concordancia de xénero na frase nominal”, vol. II, pp. 237-250) e Xosé Ramón Freixeiro Mato (“Sobre as perífrases verbais do galego (do século XIX á actualidade)”, vol. II, pp. 269-286), este compartillando referentes coa morfoloxía histórica. A eles engádeselles un outro traballo, da autoría de Xosé Manuel Sánchez Rei, que, partindo da clase pronominal comunmente coñecida como demostrativos, fai un bosquejo da aparición de novos vocábulos que teñen na súa orixe as formas deícticas demostrativas do noso idioma, isto é, das formas como *aquela*, *aquelou-triño*, *aquelar*, *daquela*, etc., centrándose para a súa exposición na lingua literaria do século XIX, que é, na maior parte dos casos, cando comezamos a ter os primeiros testemuños do seu uso (“O acrecentamento lexical a partir dos pronomes demostrativos en galego: principais resultados nos testemuños literarios do século XIX”, vol. II, pp. 251-258).

Alén destes tres autores, o groso das ponencias do *Encontro* teñen como principal referencia o portugués, nos seus variados aspectos. Son de destacar aqueles traballos que, ademais de nos presentaren as reflexións dos propios autores ou autoras sobre un determinado tema, nos serven para acharmos a importante e necesaria confluencia entre a lingüística e a filoloxía e mais as novas tecnoloxías; así, non é de estrañar a grande gama de especialistas de diferentes ámbitos profesionais que se dan cabida ao longo das comunicacións. Desta interrelación nace o feito de acharmos traballos que se centran, por pormos un exemplo, na dialectoloxía, como o “Contributo para o estudo da variação contextual e regional das vogais nasais do portugués europeu” (vol. II, pp. 5-18), cuxos responsábeis (António Teixeira e Francisco Vaz) proveñen do Instituto de Enxenharia Electrónica e Telemática de Aveiro. Doutro lado, merece salientarse a grande representación de estudiosos inseridos dentro do ámbito da lingüística computacional, que nos ofrecen os seus traballos a abranxeren desde a semántica (“A conversão em português, com particular incidência na construção de substantivos deadjectivais”, de Margarita Correia, vol. II, pp. 20-29) a propostas sobre os modelos de trascrición de textos orais (“Transcrição ortográfica de textos orais: problemas e perspectivas”, elaborado por Maria Celeste Ramilo e Tiago Freitas, vol. II, pp. 55-67). Sabemos que no noso país esta a se facer un labor moi importante nesta achega das novas tecnoloxías aplicadas á lingüística e á filoloxía, mais tamén somos sabedores de que esta interrelación é menor do que noutros espazos lingüísticos (tómese como exemplo o ámbito catalán), polo que traballos como o citado serven para nos daren unha mostra dos actuais camiños de investigación.

O rigor científico é, como podemos comprobar cunha lectura dos textos, moi grande, realidade constante ao longo das páxinas que conforman ambos os volumes, inclusive naqueles traballos que, por motivos xustificadas (aínda que evidentes), se

centran no debate terminolóxico que por veces tanto nos dá que falar (“A terminología do empréstimo lingüístico no português europeu: uma terminologia ambígua?”, de Ana Rebello de Andrade, vol. I, pp. 35-54; ou “A problemática de difusión e de intercâmbio da produción terminolóxica. Que solucións se perspectivam no contexto português?”, de Carla Sacadura Cabral e Paula Estrêla Lopes Mendes, vol. I, pp. 109-118). Mais tamén quen se aproximar destes dous tomos achará sen dúbida nengunha motivos para a reflexión en disciplinas tan esquecidas no noso país como a pragmática, de que destacamos o traballo de Clara Barros sobre a necesidade e utilidade da pragmática histórica (“Pragmática histórica: perspectivas de alargamento da metodoloxía de análise de textos medievais”, vol. I, pp. 131-139), ou campos como a lingüística cognitiva (“Polissemia: a chave de acceso ao sistema conceptual das línguas”, de María Clotilde Almeida, vol. II, pp. 69-81), os cais pasaron do fervor producido pola súa novidade a se asentaren como estudos completamente interesantes e renovadores. Porén, aquelas disciplinas lingüísticas e filolóxicas non tan novidasas como a dialectoloxía, a morfloxía ou a semántica merecen tamén a atención dos estudiosos en diversos traballos dunha actualidade máis que salientábel.

Non xulgamos que a nosa recensión sexa o lugar axeitado para levantarmos acta de todas as comunicacións recollidas nos dous volumes do *Encontro Comemorativo dos 25 Anos do Centro de Lingüística da Universidade do Porto*. Mais si coidamos que a curiosidade que tentamos levantar é plenamente xustificada, e quen se acercar á presente obra corroborará estas nosas impresións. Só nos resta desexar que o labor deste tipo de encontros ou de revistas como a presente teñan o seu lugar nun mundo que como o da lingüística avanza cara a súa autorrenovación.

Iván Méndez López